

werd hiervan verslag gegeven tengevolge van het onsamenhangend aanhalen van fragmenten zijner aantekeningen. Toorop had slechts het aesthetiesch-ethiesch verband aangeroerd tusschen de oude Italianen, Rembrandt en de Preraphaeliten en wat hieruit later zal groeien.

* * *

Globaal beschouwd is Toorop in onze kunst een hoogst merkwaardige en zeer bijzondere verschijning.

Terwijl onze schilders bijna altijd van huis uit naturalisten of realisten geweest zijn, vertoont het thans tot rijpheid gekomen talent van Toorop eene verwijdering van dezen nationalen aard, en uitingen van filosofische en symbolieke opvatting, die zelfs in de middeneeuwen slechts hoogst zelden voorkwamen in onze kunst.

Voor het grootste gedeelte moet dit te wijten zijn aan de voorouders van zeer verschillenden oorsprong die Toorop's stamboom vormen.

Evenals de kunstuiting van een volk geheel het product is van dit volk, van zijn ras en van het midden waarin het leeft, evenals diens filosofische begrippen gewijzigd worden naar gelang van het klimaat, van den land-aard, enz., evenzoo is de kunstuiting van een artiest het product van *zijn* natuur, van *zijn* aard, van *zijn* temperament.

Is dit temperament uitsluitend van één ras afkomstig, dan is het werk onderhevig aan de eigenschappen van dit ras; maar moet men, zooals bij Toorop het geval is, zeer verre, en meest uiteenloopende voorzaten opspeuren om de genesis van zijn persoon, dit is van zijn kunst, na te gaan, dan ontwaart men dat hij niet uit één stuk gehouwen is, maar dat de zoo verschillende elementen die physiesch, en dus ook moreel tot zijn ontstaan hebben meegewerkt, hem tot een zeer aparte en veelzijdige persoonlijkheid hebben moeten maken.

„l' Art, c'est la nature vue au travers d'un tempérament,” deze waarheid, zoo kernachtig geformuleerd door Zola, is bij uitnemendheid van toepassing op de schilderkunst.

Immers wanneer een Holbein of een Velasquez, of om jongere hedendaagsche artiesten te noemen, b. v. een Veth of een Van der Maarel een figuur

Meisjesportretten, naar een wandversiering ten huize van den heer Carl Henny, 's Gravenhage.